

KÖLÜS LAJOS

A múltban horgonyzott jövő, avagy örömteli káosz

Behunyom a szemem, mivel látni akarok.
(Paul Gauguin)

Az *Ír Pavilon* installációja (*In Search of Hy-Brasil*, Arsenale) rajzokon, modelleken, filmekben, hangokon és térképeken keresztül három távoli ír sziget révén megpróbálja visszaszerezni a múltat, miközben egy mitikus fantomsziget folklóráján keresztül képzeletben el a jövőjüket. A gael Írország ősi nyelve, a gyarmatosítás miatt nagyrészt elveszett és feledésbe merült. A pavilon a bennszülött nyelv visszaszerzésével (a gael és olasz nyelv olvasható, angol felirat nincs) a változó geopolitikai helyzetekre és az új világrendekre reflektál provokatív módon.

Vissza a természethez – vallja a *Horváth Pavilon* (*Same as it Ever Was*, Arsenale) installációja egy nagy halfogó tölcser, a természetes és a mesterséges, az élettelen és az élő együttélését állítja középpontba. Az *Üzbég Pavilon* (*Unbuild Together*, Arsenale) téglalabirintusa a kortárs építészet szimbóluma, amely elvesztette útját, mivel az épületeket továbbra is a melegebb jövő figyelembevétel nélkül tervezik. A *Finn Pavilonban* (*Huussi – Imagining the Future History of Sanitation*, Giardini) komposztáló végét láthatunk, a „huussi”-t, amely a vidéki nyaralókban rendre megtalálható. A kurátorok szerint, ha valami hasonlót csinálunk városi területeken, az általunk használt édesvíz egyharmadát megspórolhatjuk. „Halál az öblítő WC-re”.

A *Dél-Koreai pavilon* (2086: *Together How?*, Giardini) installációja a világ népeisének tetőzéséből indul ki, és azt sugallja, hogy a problémák bennünk vannak, testünkben és elménkben. A korlátlan anyagi örömök elérését szolgálta az iparosítás, az urbanizáció, a modernizáció, a gyarmatosítás és globalizáció. A környezeti válságokat leginkább életmódunk és gondolkodásunk megreformálásával, történelmünk és örökségünk újraértékelésével lehet megoldani.

Az újrahaznosítás gondolata több installációban megjelenik. A Ghánában talált, vágott, fűrt és összevarrt sárga-műanyag tartályokból készült műalkotások finoman lógnak a víz fölött a saját súlyuk által elbűvölően bonyolult formációkat és kecses redőket hozva létre, csillogó tükröződésekkel vetítve az alatta lévő felületre. (*Studio Serge Attukwei Clottey Time and Chance*, Veszedelmes viszonyok, Arsenale). Clottey zökkenőmentesen integrálja a műanyagokat az afrikai kultúrába, művészi folyamata révén új értékkel és

jelentőséggel ruházza át őket. (Az amerikai pavilon ennek ellenkezőjét mutatja be, a műanyag ellep mindent és pusztíthatatlan.)

Craig McClenaghan installációja (*Letters from the Landscape*, Mnemonic, Arsenale) egy táj rétegtani metszetét vagy akár egy test csontvázát idézi, a papírt mint emléanyagot kutatja, ahol a táj és a műtárgy felcserélhető, és töredékeként, lenyomatokként és maradványokként rögzítve több hely- és időskálán.

A *Török Pavilon* (*Ghost Stories: Carrier Bag Theory of Architecture*, Arsenale) a városokban lévő kihasználatlan épületek megítélését vizsgálja, és újszerű eszközöket mutat be a meglévő struktúrák, kollektív álmok és megbeszélések alapján történő átalakításukhoz. Az *Olasz Pavilon* (*SPAZIALE: Everyone Belongs to Everyone Else*, Arsenale) projektjei olyan kihívásokkal szembesülnek, amelyek „lehetetlenek”, ha globálisan kezelik őket, de a helyi kontextusban azonnali és kézzelfogható válaszokat adhatnak.

Gloria Cabral és Sammy Baloji installációja (*Debris of History, Matters of Memory, Történelem törmelékei, emlékezet dolgai, Veszedelmes viszonyok, Arsenale*) a Biennálé egyik emblemikus – és legszebb – darabja. A zúzott téglából és betonból összehajtogatott paraván a „szegény” anyagok lenyűgöző egymás mellé helyezése, a kifinomult kongói szövés alkalmazásával.

Számos kiállítóhelyen a status quo kritikai elemzésére összpontosítanak, beleértve a kiállítási módszereket, a kifejezési formákat, az ökoszisztémákat, a határokat, a fogalmakat, a jelentéseket és az elemzéseket.

A *Szingapúr Pavilon* kiállítása (WHEN IS ENOUGH, ENOUGH? The Performance of Measurement, Arsenale) olyan tereket képzel el, mutat, amelyek nem léteztek, akár a föld alá haladva. Akrilcsomók felhője invitálja a látogatókat, hogy megtapasztalják ezeket a kellemes szabad tereket egy multiszenzoros élményen keresztül. *Ibrahim Mahama* installációja (*Parliament of Ghosts, Force Majeure, Giardino, Központi Pavilon*) elhagyott vasúti üléseket és megmentett iskolai bútorokat használ fel Ghána brit gyarmatból független nemzetté válásának emlékeinek feltárására. ösztönzik. *Christian Benimana* (Mass Design Group) *Afritect* című installációja kiterjesztett definíciót ad az 'építész' szóra, bemutatva az afrikai építészek új generációját a világnak, akik olyan megoldásokra és ötletekre összpontosítanak, amelyek egyszerre valóban afrikai és globálisan inspirálóak.

Toni L. Griffin (*Urban American City, URBANAC*) a *Földi narratívák – Fantasztikus jövőök* installációjának (Force Majeure, Giardino, Központi Pavilon) középpontjában a disztópikus múlt áll. Minden fekete térben és testben, amely ezt a traumát hordozza, ott van a fantasztikusnak egy olyan eleme, amely rugalmasságot és kreativitást szül. Az installáció feltárja az elveszett történelmet és a kreativitás fel nem ismert képzeletét, amely a chicagói South Side „Black Belt” negyedeiben található szegregáció és üresedés ellenére született.

Az *Élelmiszer, mezőgazdaság és éghajlatváltozás (Food, Agriculture & Climate Change, Arsenale)* projektjei az éghajlatváltozás, a földhasználat és az élelmiszertermelés közötti kapcsolatot vizsgálják. *Bothand Group* installációja (*The Landscape Rehearsals*) az Írország és Nigéria tájain fellelhető őslakos földgazdálkodási gyakorlatokról végzett vizsgálatokat mutatja be. Ennek a két tájnak a kombinációja keresztezi az időt és a földrajzot, célja, hogy elősegítse a helyi ökológiák megújult megértését, amely a földek megismerésének és kezelésének őslakos módjai alapján történik. *Gloria Pavita* installációjában (*na Bulongo*) három óriási földkupacot halmozott fel az Arsenale betonpadlójára, egy szöveg mellé, amely kifejti, hogy a talaj olyan test, amely a gyarmati és apartheid rezsimek kitermelő, kizsákmányoló és erőszakos gyakorlatait tartja, és otthont ad számos afrikai helynek.

J. Yolande Daniels installációja (*The Black City Astrolabe: A Constellation of African Diasporic Women, Gender & Geography, Arsenale*) arra kéri a nézőt, hogy a számtalan kényszerű faji és nemi elvándorlás után lépjen be egy tér-idő mezőbe, amely egy 3D-s térképből és egy huszonnégy órás narratívaciklusból áll, amely átrendezi az alávetettség, a leértékelés és az elmozdulás erőit a diaszpórában élő afrikai nők terein és eseményein keresztül.

Caroline Wanjiku Kihato kenyai szociológus *Migrant Women of Johannesburg: Everyday Life in an In-Between City* című könyvét három másik afrikai nő (*Clare Loveday, Mareli Stolp és Sedinam Awo Tsegah*) munkájával adaptálták egy interdiszciplináris projektbe (*You Will Find Your People Here, Gender & Geography, Arsenale*). *Sedinam Awo Tsegah* falakat díszítő diagramjai megzavarják, hogyan értjük a városiasságot, a társadalmi világokat és a családot. A migráció ellentmondásait magában rejtő heterotop város történetét meséli el; egyszerre kínál reményt és törekvést, elhalasztott álmokat és megszegett ígéreteket.

Mabel O. Wilson, J. Meejin Yoon, Eric Höweler, Josh Begley és Gene Han installációja (*unknown, unknown: A Space of Memory, Mnemonic, Arsenale*) építészeti teret épít a fény és a hang segítségével, hogy emlékezzen a rabszolgaközösség névtelen tagjaira. A függesztett szövetpaneljei meg nem nevezett fekete nők házimunkáit idézik, és azokat a tereket, ahol éltek. A naplókából és táblázatokból előállított hangok ismert és ismeretlen neveket dokumentálnak, hangsávot biztosítanak az egész térnek. *Rashid Ali Architects* installációja (*Hargeisa Courtyard Pavilion, Vendégek a jövőből, Arsenale*) a kutatással és az elvégzett munkákkal a hagyományos, időnként elfeledett építési technikák és anyagok újbóli bevezetésével kívánja kezelni a klímaválságot.

A New South (Meriem Chabani és John Edom) installációja (*Mediterranean Queendoms, Vendégek a jövőből, Arsenale*) belső tér, amely három város, két kontinensen és a Földközi-tengeren keresztül terjed. A két alkotó küldetése egy idealizált úti cél, amely összeköti Chabani családját Franciaország és

Algéria között. Ott a nők feladata a két kontinensen és három városban szét-szórt család élelmezése, szállítása, öltöztetése és végső soron gondozása. A kiállított kárpit az életek tipikus, de meg nem énekelt rétegződését mutatja be.

A *Cartografia Negra* installációja (*Root City, Gyökérváros, Vendégek a jövőből, Központi Pavilon, Giardino*) a történetmesélés vágyából született: történeteik fekete brazilok történetei, akiket kitöröltek a brazil városok hivatalos narratíváiból, és csak a rabszolgaság szemüvegén keresztül írják le őket. Munkájukkal a São Paulót építő afrikaiak, diaszpóra népek és afro-brazilok történeteit hozzák napvilágra.

Több a látvány, mint az építészet, mégis az építészet újragondolása, kerekeinek szétfeszítése, kaleidoszkópos jövője az, ami átjön a tárlatokon. A múlt, a gyarmatosítás visszavételét látjuk nyelvben és térben. A kiállítók fő törekvése, hogy megkérdőjelezzék és visszaszerezzék identitásukat, tapasztalataikat és történelmüket, megzavarva a sztereotípiákat és törlést fenntartó domináns (nyugati) narratívákat.

A képzőművészeti alkotások is a gyökereket, az identitást hordozzák, erősítik. Az építészek mellett művészek, előadók, aktivisták, sőt költők is jelen vannak, mint például a brit költő, Rhael 'LionHeart' Cape, aki egy izgalmas, karneváli hangulatot árasztó videóval (*Those With Walls for Windows, Arsenale*) köszönti a látogatókat. A film egy hangzásbeli-vizuális-szöveges-szóbeli kárpit, amely a teljesítményt, a ritmust és a törlést használja strukturáló eszközként, „fegyverbe hívás” azoknak a hangos útkeresőknek, akik a karnevál örömteli, megváltó megszabadulását keresik.

Az építészet plurális víziója megerősíti az eurocentrikus perspektíva, valamint minden múltbeli nosztalgia végét, az őslakos építészeti perspektívák életképességét.